

Rechtshistorische Courant

Inhoud September 2022

<i>Inhoud September 2022</i>	1
<i>Woord vooraf</i>	2
<i>Recent verschenen</i>	3
<i>Call for Papers</i>	5
Call for papers - Clio@Themis, n°27: "Le <i>ius commune</i> à la fin du Moyen Âge : notions, méthodes, influences" – 01 december 2022	5
Call for papers – "Belgisch-Nederlandse Rechtshistorische Dagen" – 30-31 maart 2023, Leuven	6
<i>Kalender</i>	7
2 september 2022 – Robert Feenstra Prijs van het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis (Leiden)	7
13-16 september 2022 – 75 ^{ste} sessie van de Société Internationale Fernand De Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité (Brussel)	7
16 september 2022 – Workshop 'Social Hotspots' Artificiële intelligentie en burgerwetenschap in gerechtelijk archief uit het ancien régime, Algemeen Rijksarchief (Brussel)	7
<i>Varia</i>	9
OVR-Wisselleerstoel 2022-23 – toegekend aan prof. mr. Hylkje De Jong	9
Web – Database "Medieval Manuscripts in Flemish Collection"	9

Woord vooraf

Geachte lezer,

De laatste tijd maakt het vakgebied *Law and humanities* heel wat furore. Bij momenten verdenken wij er enkele collega's van dat zij onder deze vlag gewoon hun voorliefde voor kunst en literatuur willen uitleven. Anderzijds, het resultaat mag er zijn en soms voert het de lezer mee op onvermoede wegen.

Een voorbeeld daarvan vormt een recent verschenen boek met op de kaft de mooiste cover van de Frans-Belgische school. Blijkt echter dat Edgar P. Jacobs meer deed dan mooie plaatjes maken, zoals die schitterende cover van 'Het gele teken'. In zijn boek *Edgar P. Jacobs et les dess(e)ins du droit. La justice éclairée par Blake et Mortimer* toont de Franse hoogleraar publiekrecht Arnaud Coutant aan dat de stripverhalen van Blake en Mortimer niet louter vertier brachten. Ze dienden ook om de opvattingen van de auteur over het recht naar zijn lezers te brengen. Een centraal concept van Edgar P. Jacobs blijkt daarbij het herstel van de gerechtigheid te zijn en dat sluit natuurlijk aan bij de tijdsgeest in België na de oorlog.

Wie verder grasduint in de Belgische strips van die jaren, vindt daarin hopen verwijzingen naar de toenmalige debatten over collaboratie en amnestie. Opvallend daarbij is dat enkele van de grootste auteurs veeleer aan de kant van de collaborateurs stonden. Koen Aerts gaf dat in 2011 al aan door een strookje uit een stripverhaal te hernemen op de kaft van zijn proefschrift over de reïntegratie van incivieken na de oorlog, maar jammer genoeg heeft dat de handelseditie niet gehaald. Hoe dan ook, *Law and literature* hoeft niet altijd over de Rembrandts van de kunst te gaan. Ook Suske en Wiske leveren interessant materiaal dat we kunnen bestuderen.

De hoofdredacteur

Dirk Heirbaut

Redactie

Filip Batselé

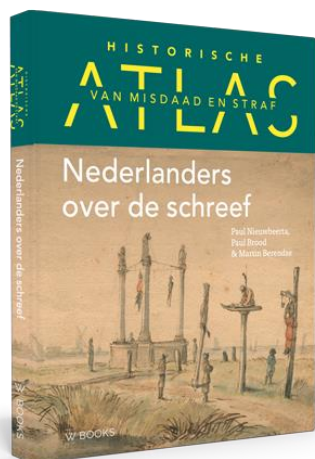
Amber Gardeyn

Pieterjan Schepens

Jasper Van de Woestijne

Florenz Volkaert

Recent verschenen

P. NIEUWBEERTA et al., *Historische Atlas van Misdad en Straf. Nederlanders over de schreef*, Zwolle, WBooks, 2022, 176 p., ISBN: 978 94 625 8494 5, €34,95.

Een samenleving kan niet zonder regels. Maar wat te doen met hen die zich daar niet aan houden? Daarover gaat de *Historische atlas van misdad en straf. Nederlanders over de schreef*. Het boek is geschreven door hoogleraar Criminologie Paul Nieuwbeerta, Martin Berendse en Paul Brood.

Tweeduizend jaar geleden, in de tijd van Romeinen en Germanen, werden misdaden in eigen kring bestraft. Pas in de loop van de middeleeuwen krijgt de overheid geleidelijk een rol. Strafbare feiten zijn niet meer alleen schendingen van de belangen van privépersonen, maar ook aanslagen op de rechtsorde, waarover de overheid moet waken.

Wie als verdachte van een misdrijf wordt gearresteerd, kan alleen worden veroordeeld als hij zijn misstap bekend. En om bekentenissen te verkrijgen — of eigenlijk af te dwingen — kunnen verdachten gemarteld worden. De scherpreechter heeft een heel arsenaal aan martelwerktuigen om de verdachte tot een bekentenis te dwingen: duimschroeven, vuurtootsen, gesels en tangen. Eenmaal veroordeeld wacht vaak de galg als doodstraf. Ook al brengt de Franse tijd — tweehonderd jaar geleden — een humaner strafrecht, lijf- en doodstraf zijn niet zomaar afgeschaft.

Hoewel de media soms anders doen vermoeden, is het aantal moorden en doodslagen in onze tijd maar een fractie van eeuwen geleden. Wel is er nieuwe criminaliteit: cybercrime, witteboordencriminaliteit en een goed georganiseerde drugsmafia. Daar konden de Limburgse Bokkenrijders alleen maar van dromen. *Historische atlas van misdad en straf. Nederlanders over de schreef* biedt een rijk geïllustreerd en helder overzicht van de

	<p>Nederlandse geschiedenis van misdaad en straf.</p> <p>Voor meer informatie, zie hier en hier.</p>
	<p>F. CAMPHUIJSEN, <i>Scripting Justice in Late Medieval Europe. Legal Practice and Communication in the Law Courts of Utrecht, York and Paris</i>, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2022, 312 p., ISBN : 978-9-46372-347-3, € 113,00.</p> <p>Laatmiddeleeuwse samenlevingen waren getuige van de opkomst van een bijzondere vorm van sociaal-juridische praktijk en logica, gericht op de rechtbank en haar rechtsgang. In een context van juridisch pluralisme probeerden rechtbanken hun eigen positie te verwerven door invloed uit te oefenen op de opvattingen van de mensen over wat gerechtigheid was en hoe men verondersteld werd dit te bereiken. Deze "scenario's van rechtvaardigheid" kregen vorm via een reeks media, waaronder teksten, spraak, belichaamde activiteiten en de ruimten die werden gebruikt om al deze uit te voeren. Dit boek gaat verder dan de traditionele historiografische verhalen over de opbouw van de staat of de professionalisering van het recht, en stelt dat de ontwikkeling van de rechtbanken gegrondvest was op veranderende vormen van multimediale interactie tussen degenen die recht zochten en degenen die beweerden recht te verschaffen. Door middel van een vergelijkende studie van drie duidelijk verschillende soorten rechtbanken, worden zowel lokale contexten als bredere ontwikkelingen betrokken bij het traceren van de communicatiestrategieën van deze laatmiddeleeuwse rechtzoekenden naar sociaal-juridische autoriteit.</p> <p>Meer informatie vindt u hier en hier.</p>

Call for Papers

Call for papers - Clio@Themis, n°27: "Le *ius commune* à la fin du Moyen Âge : notions, méthodes, influences" – 01 december 2022

In de afgelopen decennia heeft onderzoek naar het laatmiddeleeuwse *ius commune* onuitgegeven teksten aan het licht gebracht, manuscripten en edities gecatalogiseerd, de productie van het juridische boek onderzocht, de biografie en het oeuvre van verschillende juristen getraceerd, verschillende instituten van privaot- of publiekrecht onderzocht, en syntheses aangeboden over de middeleeuwse rechtswetenschap in haar geheel. Hoewel belangrijke werken reeds lang de aandacht vestigen op verschillende historische en methodologische vragen, waaronder die van de definitie van het *ius commune*, blijven deze vragen ons ook vandaag nog voor uitdagingen stellen. Een dossier wijden aan sommige van deze kwesties lijkt dus noodzakelijk, niet alleen om het debat onder specialisten te hernieuwen, maar ook om de relevantie en het belang ervan voor de gemeenschap van historici en rechtshistorici in de ruimste zin aan te tonen. Onze ambitie is studies te verzamelen die bijdragen tot een betere historisering van het middeleeuwse *ius commune* (12^e eeuw – begin 16^e eeuw) en een methodologisch bewustzijn in de studie ervan te versterken, met als doel de soms te vage benaderingen van dit concept te overwinnen en de altijd aanwezige risico's van een louter dogmatische rechtsgeschiedenis te vermijden.

Zonder exhaustief te zijn, lijken vooral de volgende vragen tot nadenken uit te nodigen:

- De notie van het *ius commune*
- De link tussen onderwijs, doctrine en praktijk
- De relatie met de bronnen
- De invloed op de moderne tijd (midden 16^e eeuw - 19^e eeuw)
- Andere aanknopingspunten: bepaalde juristen, bronnen of instituten

Voorlopig schema:

- Indienen voorstel bijdrage voor 1 december 2022.
- Selectie van de voorstellen voor 10 januari 2023.
- Indienen van de geselecteerde artikels tot 15 november 2023.
- Eerste evaluatieronde van de artikels op de vergadering van januari 2024.
- Indienen van de herziene artikels voor 1 juni 2024.
- Tweede evaluatieronde op de vergadering van juni/juli 2024.
- Indienen definitieve versie tot 15 september 2024.
- Publicatie in Clio@Themis n°27/2024 in november/december 2024.

Voorstellen voor bijdragen (in het Frans, Engels, Italiaans of Duits) moeten vóór 1 december 2022 worden toegezonden aan wouter.druwe@kuleuven.be en dante.fedele@univ-lille.fr.

Aanvragers moeten uitleggen hoe het voorgestelde artikel in het algemene project past. Elk artikel moet ongeveer 400 woorden lang zijn en moet de voor- en achternaam, het e-mailadres en de academische affiliatie van de auteur bevatten.

Meer informatie vindt u [hier](#).

Call for papers – “Belgisch-Nederlandse Rechtshistorische Dagen” – 30-31 maart 2023, Leuven

Op donderdag 30 en vrijdag 31 maart 2023 vindt de komende editie van de Belgisch-Nederlandse Rechtshistorische Dagen plaats. De Onderzoekseenheid Romeins recht en Rechtsgeschiedenis van de KU Leuven kijkt er alvast naar uit u in Leuven te mogen verwelkomen. Deelname staat open voor alle rechtshistorici die actief zijn in de Lage Landen, en/of die over de rechtsgeschiedenis van de Lage Landen schrijven, en/of die een rechtshistorische bijdrage in het Nederlands leveren. Bij een teveel aan aanmeldingen krijgen doctorandi voorrang. Voor elke presentatie worden 20 minuten voorzien. De conferentietaal is het Nederlands; ook bijdragen in het Frans en het Engels kunnen worden aanvaard.

Samenvattingen en een kort cv kunnen doorlopend en ten laatste tegen 31 januari 2023 verstuurd worden naar rechtshistorischedagen@kuleuven.be.

<i>Kalender</i>

2 september 2022 – Robert Feenstra Prijs van het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis (Leiden)

Op 2 september 2022 zal de Robert Feenstra Prijs voor het beste artikel, verschenen in het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis in de jaren 2017–2019, worden uitgereikt aan Dr Guido Rossi (Edinburgh University). De uitreiking zal om 14:30 uur plaatsvinden in zaal 01 van het Academiegebouw, Rapenburg 73, 2311 GJ Leiden. Er zal een interview met Robert Feenstra worden vertoond en Mr Jeroen Chorus zal kort spreken over diens wetenschappelijke werk. Daarna volgt de laudatio, uitgesproken door Boudewijn Sirks, waarna de prijsuitreiking plaatsvindt. Aansluitend is er een receptie in de Faculty Club van de Leidse Universiteit.

Gaarne nodigt de Dagelijkse Redactie van het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis u uit deze gelegenheid, waarop de Prijs voor de tweede keer zal worden uitgereikt, bij te wonen. U bent vanaf 14:15 uur welkom in het Academiegebouw.

In verband met de planning hiervan wordt u vriendelijk verzocht vooraf uw komst op te geven bij Duynstee.MCIM@tijdschrift-voor-rechtsgeschiedenis.nl.

13-16 september 2022 – 75ste sessie van de Société Internationale Fernand De Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité (Brussel)

In september organiseert de Société F. De Visscher haar 75ste verjaardagseditie in Brussel in de Saint-Louis Universiteit. Het congres start op 13 en eindigt op 16 september. Het thema van de bijeenkomst is: **'Ius et Religio**. Law, Ancient Religions and Christianity during the Antiquity'. Het voorlopige programma kan u [hier](#) raadplegen.

De organisatie heeft recent haar 3de circulaire ter voorbereiding van dit congres uitgezonden. Hierbij heeft de organisatie enige wijzigingen aangebracht wat betreft het inschrijvingsgeld voor deelnemers onder de 30 jaar (verlaagd inschrijvingsgeld van 250 EUR) en biedt de organisatie tevens de mogelijkheden aan meereizende personen om enkel deel te nemen aan het galadiner in de Cercle Royal Gaulois (110 EUR).

Inschrijven voor deze conferentie is nog steeds mogelijk tot en met 16 augustus 2022. De volledige tekst van de 3de circulaire kan u [hier](#) vinden (Engels).

16 september 2022 – Workshop 'Social Hotspots' Artificiële intelligentie en burgerwetenschap in gerechtelijk archief uit het ancien régime, Algemeen Rijksarchief (Brussel)

De archiefwereld staat aan de vooravond van een revolutie. Op basis van vaak eeuwenoude archieven wordt op verschillende plaatsen de aanzet gegeven voor een hele nieuwe onderzoeksinfrastructuur. Door digitalisering, het werken met vrijwilligers, Citizen Science (burgerwetenschap), de toepassing van artificiële intelligentie en het creëren van doorzoekbare bestanden en databanken wordt steeds meer materiaal beschikbaar. Onderzoeksmogelijkheden worden parallel steeds ruimer. Dergelijke projecten plaatsen we centraal in deze workshop in het Algemeen Rijksarchief.

Tijdens de workshop worden ook de eerste concrete resultaten voorgesteld van het project Social Hotspots. Procesdossiers als bronnen voor de geschiedenis van de vroegmoderne Nederlanden. Dit project liep tussen 2017 en 2022 en focuste op het archief van de procureur-generaal (het vroegmoderne equivalent van een openbaar ministerie en onderzoeksrechter) van de Raad van Brabant. Het resultaat? Drie nieuwe archiefinventarissen en een studie over de gevangenissen in Brussel in de late 18de eeuw. Deze resultaten worden toegelicht op 16 september, maar de blik wordt ook op de toekomst gericht.

Het volledige programma kan u [hier](#) raadplegen.

Deelname is gratis, maar gelieve vóór woensdag 7 september via e-mail in te schrijven bij de coördinator van de workshop via vincent.mazy@uclouvain.be

Varia

OVR-Wisselleerstoel 2022-23 – toegekend aan prof. mr. Hylkje De Jong

Prof. mr. Hylkje De Jong (Hoogleraar rechtsgeschiedenis VU Amsterdam) bekleedt komend academiejaar (2022-2023) de OVR-Wisselleerstoel. Na Michael Milo (Utrecht) en Frederik Dhondt (VUB) is zij de derde persoon (en de eerste vrouw) die een maand aan de overzijde van de Belgisch-Nederlandse grens doorbrengt aan een gastinstelling om er in samenwerking met een collega proximus colleges, lezingen en seminaries te verzorgen. Zij zal resideren aan de Vrije Universiteit Brussel, op uitnodiging van Frederik Dhondt, Dave De ruyscher (beiden onderzoeksgroep CORE, Faculteit Recht en Criminologie) en Klaas Van Gelder (onderzoeksgroep HOST, Faculteit Letteren & Wijsbegeerte). De leerstoel gaat gepaard met een inauguraal college, waartoe de rechtshistorische gemeenschap in de Lage Landen tijdig zal worden uitgenodigd.

Web - Database “Medieval Manuscripts in Flemish Collection”

De online MMFC-databank heeft tot doel de middeleeuwse en vroegmoderne handschriften (tot 1600) die momenteel in Vlaanderen worden bewaard, te documenteren en te beschrijven. Ze is het resultaat van het project “Medieval Manuscripts in Flemish Collections: Mapping 1000 Years of Manuscripts”. De [Vlaamse Erfgoedbibliotheek](https://www.erfgoedbibliotheek.be/) startten dit project, dat wordt uitgevoerd met financiële steun van de Vlaamse overheid.

De MMFC-databank bevat informatie over alle handschriften en handschriftfragmenten die worden bewaard in openbare bibliotheken, archieven en musea, alsook over gelijkaardig materiaal dat wordt bewaard in collecties die niet in openbaar bezit zijn, maar die wel publiek toegankelijk zijn voor externe lezers en onderzoekers.

Meer informatie vindt u [hier](#).

De databank kan [hier](#) geraadpleegd worden.

Contact: info@vlaamse-erfgoedbibliotheken.be

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be. Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 400 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, stuur dan een e-mail naar [de redactie](mailto:de.redactie). Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden. Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze nieuwsbrief laten verspreiden, mail dan naar: courant@ugent.be.